

ELEONORA POSTEN

LOVÖ HEMBYGDSFÖRENINGIS TIDNING

Nummer 1 Mars 2018 Årgång 26

ORDFÖRANDENS SPALT

Flera vandrare på Fornstigen har vänt sig till mig om att de störs av det ökande antalet cyclister,

mountainbikes.

Några har sagt att de ombetts hålla åt sidan eftersom Fornstigen är en cykelstig! Risken för olyckor och konfrontationer har ökat. Allemansrätten ger cyklister rätt att med en del begränsningar cykla i terrängen. Naturvårdsverket sammanfattar Allemansrätten med orden: Inte störa – inte förstöra. Den ökande mängden cyklar på Fornstigen både stör och förstör.

Vi bjöd in en av Sveriges främsta experter på Allemansrätten till vårt styrelsemöte den 1 mars, Ingemar Ahlström. Han har arbetat på Naturvårdsverket med information om Allemansrätten, som han också har beskrivit i tre böcker. Ingemar Ahlström informerade oss utförligt om gällande bestämmelser och möjliga åtgärder. Vi kom fram till att cyklisterna inte behöver kunna cykla på alla Lovös fem vandringsleder. Fornstigen måste finnas kvar som vandringsled.

Efter lång tid av enbart försvarskamp för Lovön och för världsarvet Drottningholm känns det bra att bygga upp hembygds museet. För att få nya idéer och inspiration har

den nya projektgruppen besökt flera hembygds museer, Skärgårdsmuséet i Stavnäs, Tom Tits i Södertälje och Scenkonstmuseet vid Dramaten.

Besöken gav en del användbara och intresanta idéer och vi vet nu att elektronisk utrustning blir allt billigare. För att få ungdomar att komma till Lovö och uppleva Fornstigen och hembygds museet tänker vi använda AR-teknik (Augmented Reality) i form av ett spel där ungdomar (även vuxna) kan jaga estniska vikingar runt Lunda och Hogsta innan vi avslutar dagen med att äta nybakat bröd från Bagarstugan och dricka mjöd därtill. Recepten på både brödet och drycken ska givetvis vara vikingatida. Ett spelbolag har tänt på vår idé och vi ska nu skriva manus till vikingaspelet.

Läsaren har kunnat följa hur vi utvecklat Bagarstugan och Smedjan. Förra numrets artikel om Höstmötet i Bagarstugan med den glädje och det samarbete som välldes fram den 24 september 2017 kändes väldigt bra. Här finns också den sista bilden av Kylli Johannisson vi under lång tid kommer att sakna.

Är du en av de som "glömde" att tala med dina föräldrar medan tid var? Det gjorde inte Johan Werner. Hans långa samtal med Anja gav Johan anknytning till släktens och landets historia samt blev två uppskattade artiklar i EleonoraPosten. Jag tillhör de som "glömde" och har ofta förbannat min glömska.

Bertil Ottoson

EN LOVÖFÖRENING: DROTTNINGHOLMS SPORTKLUBB

**DROTTNINGHOLMS
SPORTKLUBB
1932-1962**

Ovan: Gert Ekman, DSKs storlöpare under lång tid.

Drottningholms SK - DSK - bildades på 1930-talet som en lokal idrottsklubb med bas i Drottningholm och Lovö. Klubben bildades trots att det inte

fanns lokaler eller idrottsplats i Drottningholm. Det var – som var vanligt på den tiden – dels naturligtvis en klubb för träning och tävling, men också en ren kamratförening.

Idrottsvärldens anknytning till kamratskapet finns manifesterat i namnet för idrottsklubbarna "Kamraterna": Idrottsföreningen Kamraterna (IFK). Den lokala anknytningen för de idrottsklubbarna ges med ortens namn som tillägg: Idrottsföreningen Kamraterna Stockholm (IFK Stockholm), Idrottsföreningen Kamraterna Norrköping (IFK Norrköping), Idrottsföreningen Kamraterna Malmö (IFK Malmö), Idrottsföreningen Kamraterna Göteborg (IFK Göteborg), och så vidare.

DSK hade från början flera sektioner, där specialisering förekom men inte alls var lika strikt som det numera ofta är. En idrottare som var medlem i t ex friidrott kunde också delta i t ex skidor eller handboll. På 1960-talet fanns i DSK sektioner åtminstone för friidrott herrar, och handboll damer. Dessutom fanns en sektion för skidor. 1960 bestod den enbart av en person, Arne Gjersvold.

Min far Sten Florgård var medlem på 1930–1940-talet i friidrott. Eftersom klubben saknade idrottsplats hölls klubbmästerskapen i Drottningholmsparken. "Banorna" för löpningar i friidrott blev då grusgångarna i Drottningholmsparken i stället för "riktiga" löpbanor med kolstybb. En fördel att springa på parkens gångtor var att löpningar ända upp till 800 m var på rak bana, utan kurvor.

Avsaknaden av idrottsplats ledde till att klubben många gånger ända fram till 1960-talet begärde att kommunen skulle anlägga en idrottsplats. Det gjorde varken Lovö kommun, eller senare efter kommunsamman-

läggning Ekerö kommun. För att ha en hemmabana för friidrott med den kvalitet som löpare efterfrågade, kolstybb, tvingades klubben att använda idrottsplatser utanför Lovö. Det blev Norra Ängby idrottsplats.

På 1960-talet bildades en andra idrottsförening med Lovöanknytning, DIK (Drottningholms Idrottsklubb). Vid samma tid byggdes äntligen en idrottsplats på Lovö, vid skolan. DIK och personer anknutna dit har ibland tyckt att DSK hade svag anknytning till Lovö, men DSK behövde ju för friidrotten en idrottsplats med kolstybbsbanor, och tog då Norra Ängby ip som sin. DSKs användning av Norra Ängby berodde alltså inte på bristande intresse för Drottningholm-Lovö, utan på att klubben i många årtionden inte fick de banor som behövdes.

Jag gick med i DSK i april 1959. Min bror Anders var då redan medlem, och han tyckte att jag borde gå med i DSK, eftersom jag var aktivt intresserad av friidrott. Att just gå med i DSK påverkades nog också av att pappa Sten berättade om sin aktiva tid i just DSK på 1930–1940-talet. Jag var aktiv 1959–1961, framför allt på 110 m häck, 200 m, 300 m, 400 m, 1000 m, längdhopp och terränglöpning, och vann åtskilliga UM (ungdomsmästerskap), men blev många gånger slagen av min storebror Anders. Men framför allt fanns idrottsaktiviteterna i skolan, där jag var "ankare" i skollaget på 100 m, 400 m och 1000 m.

Som var vanligt på den tiden var mina aktiviteter inte bara idrott, utan många andra ting också. 1959 var

D.S.K.:s 10 bästa i fri-idrott genom tiderna

1. Gert Ekman	968	poäng	1500 m.	3.56,6
2. Bengt Lundin	918	»	1500 m.	3.59,2
3. Lennart Lundblad	834	»	100 m.	11,2
Roland Ohlsson	834	»	100 m.	11,2
5. Bengt Nilsson	828	»	1500 m.	4.04,4
6. Curt Jensen	806	»	Höjd	183
7. Olle Sjödin	775	»	5000 m.	15.26,2
8. Åke Bergabo	770	»	1500 m.	4.08,2
Tommy Druse	770	»	Höjd	180
10. Folke Larsson	768	»	100 m.	11,4
Stig Karlsson	768	»	Kula	13,98
M. A. Florgård	761		1500 m	4.08,8

det organisationer med anknytning till flyg. Och så precis samma månad som jag började i DSK började jag i ungdomshemvärnet. Jag tillbringade sedan mer tid där än på löparbanan. Från 1961 tog en tjej mycket tid. Hon blev min fru - och är det fortfarande.

Stens amatörism var viktig för honom, och blev det för mig också, vid den tiden och alltsedan dess. Outplånligt intryck gav hans berättelse om segerns sötma: segrarna bjöds på kaffe av dem som förlorade. Den traditionen hade tyvärr försvunnit några år innan jag började i DSK, även om en del klubbar försökte hålla på det. Sten berättade att han på A6 i Jönköping var med i friidrottslaget när han gjorde värnplikten omkring 1930 (eller möjligen i beredskapen omkring 1942). En vardagskväll cyklade laget från Jönköping ner till Skillingaryd, tävlade mot klubben där, förlorade matchen, bjöd som sig bör på kaffe,

och cyklade tillbaks. Bara cykelturen blev 6 mil.

DSK var på 1950- och 1960-talen i friidrott med i ett seriesystem, kallat Stockholmsserien. Serien var indelad i två nivåer, klass 1 och klass 2. DSK var egentligen för bra för klass 2. Man vann vartannat år, och blev uppflyttat till klass 1. Där åkte de ur vartannat år, och flyttades till klass 2. Den stora stjärnklubben i Västerort var Bromma IF. De tävlade alltid i klass 1. Dessutom fanns ett inte föraktligt utbyte av tävlingar mot andra klubbar, t ex HSK (Hässelby SK), Södertälje och Nynäshamn. De tävlingarna gav ofta resor till trevliga banor runt om i länet. Dessutom fanns tävlingar i t ex Visby.

Den som var klubbens motor och allt-i-allo när jag var aktiv i klubben var Gert Ekman, boende på Ångermannagatan i Räcksta. Han var medeldistansare, och som bäst långt tidi-

gare, sannolikt omkring 1950. Många äldre han träffade hade lagt av, och blev förvånade och förundrade att han fortfarande på 1960-talet var ankare i klubblaget på medeldistans. Han var ytterst trevlig, och ibland räckte det med att han pratade med någon på banan, så beslutade sig denne för att lämna sin dåvarande klubb och istället gå med i DSK.

Senhösten var för friidrottare vilomånader. DSK började säsongen med en "promenad" i januari, oftast på Lovö, till exempel Drottningholm – kyrkan – Drottningholmsparken – Kina – och åter. Promenaden började lugnt, men slutade alltid i löpning.

1964 ryckte jag in på befälstjänstgöring i värnplikten, och i och med det blev det inga fler aktiviteter i DSK. 1965 gick jag in i Lantbrukshögskolans studentkårs idrottsförening, vilket förutom att vara mycket trevligt gav idrottsresor till Finland, Danmark och Norge. Jag tänkte då att det var bäst att officiellt avsluta mitt medlemskap i DSK. Min bror Anders sa att det fortfarande var Gert Ekman som jag skulle vända mig till. Jag ringde Gert, och han sa helt vänligt att de redan betraktat mig som "för-lorad". Gert hade alltså även 1965 en viktig position i DSK. Han sa ingenting om att verksamheten var låg. Det är delvis ett annat besked än att klubbens friidrottsverksamhet skulle ha lagts ner redan omkring 1962.

Arne Gjersvold ringde mig omkring 2010. Han hade en kamrat som var bankman, och denne hade sett att DSK hade kvar ett konto i banken, som inte rörts på många år. Bank-

mannen ansåg att orörda konton istället skulle avslutas. Arne ville för det ändamålet kalla till ett årsmöte, där det skulle bestämmas att DSK skulle läggas ner, och pengarna överföras till exempelvis Rädda Barnen. Jag förväntar mig ännu en kallelse till ett sådant sista årsmöte! Ett avslutande årsmöte bör hållas snarast så länge det fortfarande finns tillräckligt många DSK-are kvar. Om alltför få kommer till mötet blir det inte beslutsfälligt, och kontot kan inte avslutas.

Gert Ekman, Arne Gjersvold, och min bror Anders har nämnts. En till Lovöbo som bör nämnas är Bengt Lundin. Han var son till lagårdsförmannen på Norrby, och bodde vid den här tiden hemma, det västligaste huset på Norrby. Bengt var duktig medeldistansare, och var till och från anlitad som farthållare på stadiongalorna, de som senare blev DN-galorna. Bengt tränade nog ganska bra. Till det utnyttjade han de fina naturliga förutsättningarna på stigarna i Norrby skog. Vid ett tillfälle sprang han förbi bryggan i Dyvik, och avbröt träningen eftersom Dyvikstöserna Gretel Löfgren och Kerstin Hallquist var där, och de var intressantare än träning. En annan som ofta använde Norrby skog för träning var Anders. Han avslutade då med bad vid klip-porna vid scoutstugan Ulfstorp.

*En betraktelse av Stig Morling
(Bäckström) med rötter på Lovö*

DEN ÖDMJUKA STJÄRNAN

Vi träffades i Hogstas butik och drack kaffe med varm mjölk och saffransbullar. Louise hade en silkeslen hundvalp i knät hela tiden. Den var i bitåldern och mycket social och somnade efter en stund. Vårt samtal blev öppet och trevligt och rörde sig inledningsvis över ett ganska brett fält.

Lövön är en mycket hästtät ö. Åtta av elva gårdar är rena hästgårdar. Dessutom har Edeby och Norrby ridhästar vid sidan om lantbruket. Det är bara Prästgården som inte har hästar som del av inkomsterna från lantbruket. Flertalet gårdar hyr ut stallplatser till stadsbor med egna hästar. Det är bara Hogsta som är specialiserad på dres-

sy. Här är Louise Nathhorst huvudtränare, "Lussan" med svenska folket. Under lång tid var Louise en av världens främsta dressyrryttare, sju gånger utsedd till Årets dressyrryttare i Sverige. År 1998 vann Louise Världscupsfinalen på Scandinavium i Göteborg med en obligatorisk del och ett fritt Kürprogram till musik av Björn Ulvaeus.

Louise Nathhorst föddes 1955 på Östermalm. Louise fick entré till hästvärlden tack vare sin farbror, Karl-Bertel Nathhorst. Hon kände genast att ridsporten var viktig för henne. Hennes äldre syster hade en ponny som Louise fick ärva. I 16-årsåldern fick Louise av sin farbror en galopp-

Monica Sparre, Louise Nathorst och Monicas häst Rafaella

häst, Chambord, som blev hennes första hopphäst. År 1974 övergick Louise till dressyr. Hon tränade och bodde i Tyskland och USA fram till 1983 då hon flyttade till Sverige och Lovö. Hogsta med sin inriktning på dressyr drog henne hit. Louise bodde i Barkarby under 17 år och köpte sedan till en villa vid Prästgården.

På Hogsta har Louise och hennes sambo, Lars Andersson, fem egna hästar och fem elevhästar i stallen. Två flickor hjälper Louise att sköta hästarna. Varje häst kräver 2-3 timmars skötsel varje dag; tvättning, ryktning, matning, mockning och motionsridning.

Hästsporten har tre grenar, hoppning, terrängritt och dressyr. Louise är tränare för det svenska dressyrlandslaget. Laget tog brons vid EM i somras. Louise arbetar 2 dagar i månaden vid Strömsholms ridskola, som är Sveriges centrala anläggning för dressyr. Där är Louise landslagstränare och utbildar tränare, ryttare och hästar. Tre gånger varje vinter är Louise i Florida och tränar sin elev, Tinne Vilhelmson Silfven, Sveriges främsta dressyrryttare, som har ridit i 7 olympiska spel. VM i dressyr går i år. Kanske kan det svenska laget komma på medaljplats. En bit återstår innan de svenska dressyrryttarna individuellt kan komma på de främsta platserna

Hästar är fantastiska djur. De är snälla, vill vara till lags och alltid göra sitt bästa. Men hästar är också känsliga djur – både mentalt och kroppsligt. En bra häst känner av

en fluga på kroppen! För att nå goda resultat i dressyr måste ryttaren älska sitt arbete och sin häst. Under lång tid bygger man upp den nödvändiga gemenskapen mellan ryttare och häst. Man måste vara målmedveten och ha tålamod. Hästen känner om ryttaren är nervös eller är på dåligt humör. Den måste veta vad som ska hända. Ändrade rutiner gör hästen osäker. Det tar fem till sex år att jobba fram en dressyrhäst och sedan flera år att träna samspel och styrka. Hästen måste orka det mycket krävande dressyrprogrammet. En trött häst klarar inte att koncentrera sig på tävlingen.

Dressyr låter som en dyr sport. Att ha en dressyrhäst kostar 4 000 till 10 000 kr per månad beroende på var man står. Kostnaden kan reduceras genom sponsravtal och genom att hästägare hjälper varandra. Dressyr är också en svår sport för åskådare. Hoppning är mer publikvänligt och hopphästar kräver inte lika lång inskolning som dressyrhästar.

Louise Nathhorst slutade tävla 2009, men hon pensionerade sig inte. Hon är ju landslagstränare, tränarutbildare och ger lektioner. Ryttarna kommer till Hogsta med sina hästar. Louise är mer eftersökt än hon har tid och kan inte ta emot nya elever. Det är en glädje att få hålla på med hästar avslutar Louise Nathhorst.

Bertil Ottoson

Louise med sin häst Gordon i stallet

ÅRETS LOVÖPERSON!

Lövön är hembygd för många betydelsefulla personer, som antingen finns kvar på ön eller sprider sin klokskap på andra ställen. Hembygdsföreningen vill uppmärksamma dessa personer. I första numret av Eleonoraposten 2017 inleddes därför en presentation av personer som skulle kunna utses till årets Lovöperson. Vi bad läsarna ge motiverade förslag, kvinna eller man, ung eller gammal, boende på Lovö eller varhelst i världen. Någon som genom sin gärning eller personlighet betyder mycket för Lovö, nu eller i det förflutna.

Många namn har blivit föreslagna under det gångna året. På hembygdsföreningens årsmöte den 12 april kommer vinnaren att presenteras och prisbelönas. Du kan påverka styrelsen – berätta vem just du vill se som årets Lovöperson!

De nominerade till utmärkelsen 2017 års Lovöperson är:

LEIF ASP

Leif är kantor och körledare på ön. Han har under årtal entusiasmerat och utvecklat musik- och körlivet på ön. Under de sista femton åren har t.ex. kyrkokören gått från en schabbig landsortkör till att nu vara den bästa kören på Lovö, Ekerö, Munsö, Adelsö och Färingsö. Ekerö pastorat skänkte kungen en konsert med Lovö-kören, på kungens 70-års dag. Hans verksamhet har gett många människor

stor glädje samt satt lilla Lovön på musikkartan. Läs mer om Leif i EleonoraPosten nummer 2 2017.

KUNG CARL XVI GUSTAF

Kungen har bidragit med pengar till bygget av vårt gymnastikhus (utan hans del hade bygget aldrig blivit av), närvarat vid invigningen, upplåtit Drottningholms slottsbacke till Julmarknad när vi Lovöbor frågat. Han, och hans familj drar varje år tiotusentals besökare till Drottningholm från Kina till Kiruna. Han passar också på att fylla år när brasan brinner vid Valborg i engelska parken. (Något porträtt av kungen i Eleonoraposten behövs väl knappast.)

KATTI LAGERCRANTZ

Katti övertygade sin man, den dåvarande slottsfogden Jacob, att upplåta en del av orangeriet till en Röda Kors Kupa. Hon startade själv Kupan och med otrolig energi, uthållighet och entusiasm har den sedan levt vidare och bidragit till stor trivsel och en kär mötesplats på ön. Kupan har samlat in ovanligt mycket pengar till Röda Korset. Dessutom ger det ett bidrag till de behövande i världen. Läs mer om henne i EP nummer 2, 2017

BO PETRÉ

Bo har för Stockholms universitet grävt på Lovö som ingen annan arkeolog under mer än ett trettioårigt yrkesliv och varit mentor för hundratals studenter. Han är fortfarande aktiv efter sin pensionering, föreläser

och skriver om sitt arbete på Lovön. Vissa av hans fynd har fått internationell uppmärksamhet. Bo har skrivit texter till de nya skyltar på Fornstigen som förklarar de arkeologiska platserna. Han är med och utvecklar ett Lovömuseum i Hogsta. Det finns ännu inget porträtt av Bo i Eleonoraposten, men många av oss har varit med på hans exkursioner och föredragen i Klockargården. På årsmötet den 12 april får du en ny chans.

ELISABET OCH TOM RYDSTRÖM

Elisabet och Tom Rydström övertog ett mycket misskött prästgårdsarrende 1984. Elisabet och Tom har huvudsakligen på egen bekostnad och med eget arbete förvandlat prästgården till en av Sveriges bästa mjölkgårdar. De har fått kunglig belöning för sitt arbete och i naturreservatets och klimatkrisens tid måste man betona att familjen Rydström är mycket viktiga för hela Lovös framtid. Läs mer om familjen Rydström i Eleonoraposten nummer 4, 2017.

PETER TUCKER

Peter har ägnat stor del av sin konstnärliga verksamhet åt att avbilda Lovön och särskilt Drottningholmsparken med sin särskilda stil. Många av hans målningar pryder elskåp i parken och på Malmen. Aktiv inom Drottningholmsparkens vänner, slogs mot Förbifarten och gav förslag på att istället bygga en tunnel under Världsarvet. Som Nestor på Eriksberg har Peter varit med om att utveckla Eriksbergs engelska park och bedriva konstnärskoloni för barn där med sin

hustru, Cilla Eriksson. Läs mer om honom i E-posten nummer 3, 2017.

EN VALKUPP

Som initiativtagare och redaktör för serien om Årets Lovöperson föreslår jag härmed en valkupp: att ni läsare översvämmar styrelsen med era förslag på vem som ska få titeln Årets Lovöperson. Skicka era val till under tecknad, per mejl, SMS eller brev. Jag ska göra vad jag kan för att göra Lovöfolkets röst hörd när hembygdföreningens styrelse gör sitt val. Därmed får jag tacka för förtroendet att ha fått medverka i den förnämliga tidskriften Eleonoraposten under 2017.

Claes Lindahl

Box 188, 17802 Drottningholm

070-5891943;

Claes.lindahl@devfin.se

ANJA WERNER KOMMER TILL SVERIGE

Anja i 16-årsåldern.

I förra numret av EP berättade Johan Werner om Finlands folk under krigen mot Sovjetunionen. Anja Werners familj härstammar från Karelen, den del av Finland som låg närmast Sovjetunionen och blev en del av krigsbytet. Familjen flydde två gånger från sin gård och hade efter krigen ingenting att komma tillbaka till. Trots detta kan man säga att situationen gav nya möjligheter, mycket tack vare hjälpen från Sverige.

Hur gammal var du när du kom till Sverige?

– Första gången var jag inte så stor, jag kunde ha varit sju eller åtta år, eller något sådant. Det kunde nog vara när jag var 16 år som jag flyttade till Sverige. Innan flytten till Sverige skötte jag mycket om min farmor och farfar – de hade ju inte blivit yngre.

Bröllopsbild Hellvi och Antti, Anjas föräldrar

Varför reste du till Sverige?

– Det var krig i Finland. Jag fick flytta från mitt eget hem i Karelen. Jag ville läsa (studera). Min pappa och farfar men kanske inte farmor tyckte att jag skulle få utbildning. ”Du läser ju ändå alltid, du borde få någon utbildning”, sade de. I Finland hade de inte råd med utbildning efter krigslutet.

Den finländska staten gav ju inte någonting, de hade inte råd att satsa så mycket på utbildning i Finland. Krigsskadestånden till Sovjetunionen var stora. Jag gick i skola i Finland, man tyckte att jag skulle fortsätta och läsa, tyckte att jag var duktig och utbildning var jätteviktigt.

Farfar och farmor och pappa ordnade så att jag fick pengar och möjlighet att studera. Farmor tyckte att jag var bra som hjälp hemma. Hon var ej emot att jag skulle få studera, men

Siri, Anjas svenska mamma

Anjas farfar till vänster, alltid med cigarett i munnen

hon sade: "Hur ska jag/vi klara oss utan dig?" Hon ville nog egentligen inte att jag skulle resa iväg och studera. Farfar sa alltid: "Ja, du kommer alltid att klara dig". Jag drömde om att bli distriktssköterska, och det har jag ju blivit.

Hur fick tant Siri reda på att du fanns?

- Eino Alasankila, pappas bataljonsskamrat, kände Siri. Siri var lotta i armén. Min mamma var på ett sjukhus för TBC-sjuka. Vi fick inte besöka mamma där. Men Siris far abetade under krigén på TBC-sjukhuset i Vilppula som lotta och där träffade hon min mamma innan mamma dog. Sedan höll Siri kontakt med mig och hela min familj. Siri var ensamstående och hjälpte alla människor. Hon tog hand om barn. Sådana som hon hjälpte ju alla. Det var bra människor.

Varför kom du till Sverige?

- Mest p.g.a tant Siri, min blivande svenska mamma. Hon skrev brev till mig i Finland. Hon ville att jag skulle komma. För språk och sådant, det tyckte Siri var väldigt bra. Efter krigén skrev Siri till Finland och ville att jag skulle komma till Sverige. Många ville ta hand om en av mina systrar, Airi, hon var så vacker och hade så fint hår. Det var så hemskt.

När utbildade du dig till sjuksköterska?

- På 1950-talet, i Jönköping. Det var en treårig utbildning. Farfar tyckte inte om det, för jag var äldst av alla systrarna, och farfar tyckte att jag skulle stanna i Finland. Farfar tyckte att det skulle vara hemskt om jag bara kom hem då och då och hälsade på. Farmor ville inte heller att jag skulle flytta till Sverige, hon ville att jag skulle stanna och hjälpa henne.

Vi hade det bra, alla syskonen och farmor och farfar. Ingen var dum mot oss, det hade farmor aldrig tillåtit.

Farfar var den snällaste i världen, han gjorde allt vad han kunde och köpte. Farmor ville att jag skulle stu-

Anjas familj i Riihimäki under 1950- eller 60-talet. Anjas farmor i förkläde och sjalett första raden

dera men undrade vem som då skulle ta hand om mina yngre syskon. Jag ville gärna hjälpa farmor. Hon klagade aldrig över att vi var många barn och bråkade, jag vet faktiskt inte om vi bråkade heller. Farmor var ganska sträng mot oss och vi fick inte alltid göra som vi ville.

Farfar sålde allt möjligt i Viborg, staden som ryssarna hade tagit tillbaka, och köpte kläder till mig och mina syskon. Man köpte kläder alltmer sällan, men det var ingen som tyckte att det var så besvärligt.

Vi tyckte alla att svenskarna var de snällaste i världen. Det var ju de som hjälpte oss med allting. Som barn var det viktigt att man fick kläder. Alla tyckte att jag skulle ha bättre kläder innan jag sökte mig till någon skola.

Det var inte så lätt. Allting kostade pengar. Man gick i skolan om man hade möjlighet och råd vilket inte all-

tid var fallet. Vi fick jättemycket hjälp från Sverige, mat och allt möjligt. Jag vet inte hur vi hade klarat oss utan den hjälpen. Pappa var ju i kriget. Jag tror att människor får en annan syn när det är krig. De blir inte alls egoistiska, utan börjar tänka på och hjälpa andra människor.

Det var som distriktssköterska, under slutet av 1970-talet som Anja kom till Lunda, där hon hade en av de tre gamla syskonen Sigrid och Åke Gustavsson och Margit Starell som patient. De var gamla och sökte efter en bra och driftig människa som ville ta över Lunda tvättinrättning. De frågade mamma och hon sa att hon ville det. Sigrid lärde upp Anja under ett par år, tills hon tog över Lundatvätten. Om detta kan du läsa i ett tidigare nummer av EP

Johan Werner

VÅRPROGRAMMET 2018

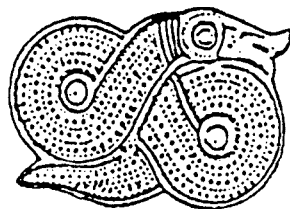
Besök på Museum de Vries i Drottningholm,

Preliminärt onsdagen den 25 april.
Kvällsbesök. Mer information på
hemsidan: www.lovohembygd.com

Besök på Sveriges mest hemliga myndighet FRA

tisdagen den 8 maj kl 18.00.

Du måste ha med dig godkänd
legitimation. Anmälan med
personnummer till Eva Ottoson,
eva.ottoson@home.se

Utflykt till Ekolsund

I samarbete med Mälarsöarnas
naturskyddsförening gör vi en resa
i egna bilar till Ekolsund, som
ligger nära Enköping.

Samling kl 08.00 vid kommunhuset
i Tappström.

Mer information på
naturskyddsföreningens hemsida
<https://malaroarna.naturskyddsforeningen.se/>

Besök på Hanmora 1700-talsgård på Adelsö,

preliminärt söndagen den 27 maj kl
13.00. Anmälan till eva.ottoson@home.se

I samarbete med Studieförbundet
Vuxenskolan. I samarbete med
Studieförbundet Vuxenskolan.

Ekolsunds slott. Källa Gods och Gårdar

DEM HADDE FÅTT VAD OM BAKFOTEN?

Jag och min hustru Julie har vandrat mycket i Dalafjällen under hösten, särskilt kring det mytomspunna berget Stådjan.

Olof Rudbeck den äldre, det närmaste Sverige har kommit ett universalgeni, sökte bevisa att Stådjan var ett av världens högsta berg och också där den grekiske guden Zeus växte upp. Han var gömd på berget Ida av sin mor Rhea som inte ville att Kronos, fadern, skulle äta upp Zeus på samma sätt som han svalt sina fem tidigare barn. Allt enligt grekisk mytologi. Berget Ida ansåg man låg på Kreta.

Rudbeck menade dock att grekerna hade fått allt om bakfoten. Ida var i själva verket Idre berg, det vill säga Stådjan, eller Skrållståd som det kallades på den tiden. Sverige var ju civilisationens vagga, den högstående kultur som fanns på Platons sjunkna Atlantis. Rudbeck ägnade de sista tretio åren av sitt liv åt att söka bevisa att Sverige var Atlantis som således inte alls hade försvunnit i havet.

En galen man? I våra ögon kanske, men detta skedde i samma tidsepok som när Drottningholms slott byggdes och smyckades med krigsbyten från kriget i Europa, samma tid som när Eric Dahlberg producerade *Suecia antiqua et hodierna* med storsvenska skrytbyggen, verkliga eller drömda.

Den svenska stormakten behövde en lämplig ideologi. Således inte märkligt att den svenska kungamakten uppmuntrade Rudbecks arbete. Kanske märkligare att många lärda i Europa

hyllade Rudbeck och någon även beskrev hans *Atlantica* som en av de viktigaste böckerna vid sidan av Bibeln.

Stådjan ligger någon mil norr om Idre. Jag använde en dags vila från vandring åt att besöka Idre hembygdsförening. Tänkte det kunde vara intressant att se hur den fungerar och verkar. Hembygdsföreningens förre ordförande Ulf Persson tog emot mig och visade mig runt.

Det är en gammal förening, bildad under de första åren på 1900-talet. Idag har den omkring 160 medlemmar. Det är också en välbärgad förening. Den äger en festplats mitt i Idre med ett mycket vackert gammalt före detta skolhus som är föreningens mötesplats och museum. Mitt på festplatsen, omgiven av gamla härbren och stall, står som sig bör en midsommarstång. Föreningen har även egenhändigt byggt en paviljong som kan ta emot ett hundratal gäster vid uppträden.

Allt ligger mycket vackert intill Idre kyrka och med utsikt över Dalälven. Ulf berättade att föreningen ordnar julmarknad, midsommarfest, nationaldagsfirande, drive-in bingo, och arrangerar en hemvändardag under den så kallade Idreyran när gamla Idrebor kommer hem för att äta mat från bygden, särskilt *jönnbrö* (järnbröd) och *messmörsklimp*.

Föreningens museum i det gamla skolhuset är imponerande välordnat med allt från typiska folkdräkter från

Typiska folkdräkter från Idretrakten

trakten, bruksföremål, gamla foton av vad som tyckts vara näst intill varenda Idrebo sedan kamerans barndom, en skolsal återskapad från det tidiga 1900-talet, och vad som jag var särskilt nyfiken på: ett bibliotek med allt som skrivits om trakten. Kanske fanns det något där som kunde ge insikt om Städjans myter.

Varför inte skapa en vänförening för att byta erfarenheter tänkte jag. Lovö hembygdsförening är välkommen på besök, sade Ulf. Kanske kan man i så fall ordna messmörsklimp med mjölk. Själv kan jag vara guide till Städjans topp med vidunderlig utsikt över Norges fjäll. Även om Städjan med sina 1,131 meter inte är världens högsta berg, inte ens Dalarnas högsta.

Om det är Zeus barndomshem låter jag däremot vara osagt. När jag nämnde Rudbecks teori svarade Ulf att han kunde spåra sin släkt i Idretrakten tillbaka till tidigt 1700-tal, men kanske skulle han leta vidare och försöka finna ut om Zeus var en gammal anfader.

Claes Lindahl

ORGELMÄSTAREN FRÅN FURULUND

Bengt Tribukaits i orgelrummet

Vi sitter och pratar i Bengt Tribukaits orgelrum där orgeln täcker en hel vägg. "Det är en välsignelse att ha en egen orgel" säger Bengt med en suck.

Orgeln kommer från Väskinde kyrka på Gotland, där en ny orgel skulle invigas och Bengt skulle spela. Några månader senare tillfrågades Bengt om han ville ha den gamla orgeln. Den måste i så fall monteras ner och fraktas bort på en dag.

Tillsammans med några vänner och en stor bil klarades betinget. De kom till kyrkan 07.00 på torsdagen, arbetade intensivt och klarade att ta sista torsdagsfärjan tillbaka till fastlandet med den stora bilen så fullastad att ingenting mer fick plats. Orgelns storlek gjorde att den måste sågas itu för att kunna hanteras. De 650 orgelpiporna måste plockas ner individuellt, förpackas och fraktas med stor försiktighet. Några pipor var så stora att både chassiet och piporna måste konstrueras om för att orgeln skulle fungera på sin nya plats i Furulund. Det handlade om millimetrar att orgeln kunde jämkas in i Furulund och byggas upp igen. På lördag kl 03.00 var arbetet klart. Bengt fick hjälp av en orgelbyggare mot att ge en konsert utan arvode.

Orgeln påminner om en barokorgel. Jag fick en snabbkurs i orgelhistoria. Den första kända orgeln är från 252 fKr! Medeltida orglar var små. Organisten kunde ha den i knät, spela med ena handen och pumpa med den andra!

Vi går omkring i Bengts hus, ett sommarhus han själv byggt om, isolerat och inrett. Det finns inte mycket golvutrymme kvar. Golven täcks till större delen av Bengts instrumentsamling. Han pekar stolt på en Trayser från Stutgart han fått vid ett orgelbyte i en Gotlandskyrka. Den var full av döda riddarskinnbaggar, på gotländska körkback, tusentals. Vi hittade några tillplattade torra.

Bengt äger mer än 10 orglar och harmonier, några spelbara, men flertalet under renovering. Bengt är litet skygg som människa. Orgeln passar honom bättre än att träda ut på en konsertscen i frack och ta emot applåder med ena handen på flygeln.

Bengt får erbjudanden att spela i små lantliga kyrkor och i stora domkyrkor och katedraller. "Jag spelar så bra jag kan oberoende av arrangör och lokal. Många musiker tar sitt uppdrag mindre allvarligt, exempelvis vid ett bröllop i en landsortskyrka." Bengt berättar att han inbjöds att spela i Polen, i en liten kyrka. I publiken fanns en tysk musikarrangör och lyssnare från Warszawa. Efter spelningen erbjöds Bengt att ge flera konserter i Tyskland och i Warszawa.

Eva och jag hörde Bengt senast i Berwaldhallen, en julkonsert med Göran Staxängs kör Cantemus. Där spelade Bengt på en digital orgel med

väldigt fylligt ljud. Han hade fått ett miniuppdrag att bättra på orgelns ljud. Inför varje stycke kunde Bengt programmera orgeln att bli litet mer välljudande. "Det är inte noterna som är facit, det är musiken." Det är en väldig skillnad mellan en musiker som trycker ner tangenter och en som skapar konst.

Redan i 5-årsåldern visste Bengt att han skulle bli organist och vid 15 började han ta lektioner. Han hade individuell studiegång vid Musikhögskolan i Stockholm där han var den första orgelstudenten som gick 80 poängkursen. Nu följde Piteå musikhögskola och studier utomlands i 6 år för olika orgelmästare. Främst Marie-Claire Alain, legendarisk organist, men också mästare i Tyskland, Frankrike, Holland och England. Bengt fick stipendier från Musikaliska akademien och vanliga studiemedel.

Bengts musikaliska värld är stor, omfattande. Hans konsertprogram är ca 50 konserter per år. Sedan tillkommer en del mindre uppdrag; att ackompanjera körer, spela vid bröllop och begravningar, ganska mycket i Ekerö pastorat. Bengt har ackompanjerat Barbara Hendrix som medlem i Svenska Kammarorkestern med bl. a. Love Derwinger. Han har konserterat i Uppsala domkyrka där det blev så andäktigt tyst att man kunde höra en knappnål falla. "Då känner man i hela kroppen att det är en bra konsert."

Bengt reser gärna och ger konserter på fina orglar. Han samlar instrument, inte bara rent fysiskt. Bengt samlar också upplevelser - att ha spelat på orglar berömda kompositörer använt. Exempelvis den orgel Chopin spelade på i Visitnunnornas klosterkyrka, en orgel i Haarlem, Holland, Mozart spelat på, Orgeln i S:t Jacobi, Hamburg, där Bach en gång spelade samt på en flygel Frantz Litz använt, litet ostämd men med en fantastisk klang. Han har också spelat i Köthen där J S Bach var kapellmästare.

Bengt har alltid haft en dragning åt att spela cembalo, som har speciella möjligheter att experimentera med klanger. Cembalon hade en storhetstid som barockinstrument vid slutet av 1700-talet och återskapades vid förra sekelskiftet av bl. a. Wanda Landowska som gav cembalon en ny storhetstid fram till

ca 1930. Bengt ville bygga en egen cembalo med utökat klangregister. Av en slump träffade han en tysk cembalobyggare från Oldenburg på en glöggfest i Huddinge, Dietrich Hein. Under flera år bollade de ideer och en ny cembalo växte fram.

Jag råkade finnas på Furulund vid en minikonstrunda när den just hade levererats och hörde när Bengt spelade de första provande tonerna. Han skulle ge en konsert i Drottningholms slottskapell och den ville Eva och jag inte missa. Bengts cembalo och Tere-sia Frödingers sopran fyllde kyrkorummet och lik Rönnerdal svävade de i en högre värld.

Bengt inspireras mycket av att läsa poesi och skönlitteratur som med sin rytm och känsla knyter an till musik. Fröding är husguden. Man lär sig mer om musik genom att läsa skönlitteratur än genom att enbart läsa musiklitteratur. Ensidigheten motverkar skapande av den musik som påverkar livet och är livet.

Bertil Ottoson

KYLLIS MINNESSTUND

Den 27 januari fylldes Klockargården med Kyllis stora släkt, de närmaste vännerna, föreningskamrater och kollegor från ett långt yrkesliv. Det blev en vacker och stämningsfull minnesstund, många tal och i bakgrunden klassisk musik med cello och violin. Sönerna Björn och Sten med familjer hade gjort en minnesvärd stund där vi tillsammans mindes Kylli med glädje och tacksamhet.

Talen visade hur viktig Kylli varit för många i sin omgivning; släkt, grannar, yrkes- och föreningskamrater. Vi fem från styrelsen delade bord med två barnbarnsbarn, som tydligt visade hur viktig Kylli varit även för den unga generationen. Småbord för ett 70-tal deltagare fyllde den stora salen. Vi kommer också att minnas den goda maten, drycken och fin service. Kylli var inte medlem i kyrkan så det blev en borgerlig officiant som ledde minnesstunden. Kyllis tapto sjöngs av en scoutkör och avslutades av en kornettist som vänd mot Kyllis minnesbord med hennes urna, ett foto, minneshälsningar och vackra blommor blåste farväl.

Flera talare nämnde Lovö hembygdsförenings fond till minne av Kylli Johansson. Bidragen kommer oavkortat att användas för uppbyggnaden av Lovö museum:

PG 88 12 – 0. Nämn att ditt bidrag ska gå till minnesfonden.

Bertil Ottoson

VI HAR ÅRSMÖTE I KLOCKARGÅRDEN TORSDAGEN DEN 12 APRIL KL 18.00.

Årsmötet leds av Lars Gundberg, ledamot av Stockholms Läns Hembygdsförbund. Som vanligt blir det litet snackmat innan mötet börjar.

Efter årsmötet kommer docent Bo Petré att berätta om sina drygt 30 år som arkeolog på Lovö. Han skrev fem sammanfattande artiklar i EleonoraPosten. De blev mycket uppskattade. Vi beslutade därför att ge ut artiklarna som särtryck med pärm och en kort inledning. Det borde bli ca 25 sidor inkl bilder.

FORNTIDEN PÅ LOVÖ

Stenålder, bronsålder, järnålder

Bo Petré

Bo Petré hade emellertid andra idéer. Särtrycket har blivit en skrift på 44 sidor i färg med många kompletteringar och nya bilder. Den är närmast en sammanfattning av hela Bo Petrés arkeologliv. Skriften lanceras vid årsmötet och kostar 100:-.

Du är medlem i Lovö hembygdsförening och är välkommen till Årsmötet om du har betalat medlemsavgiften, som är 200:-/år eller 250:-/år för familj på samma adress. Kontonummer, se nederst på denna sida.

EleonoraPosten

ISSN 1651-6508

Utges av Lovö Hembygdsförening

Redaktör: Bertil Ottoson

Layout: Maria Wold-Troell

Omslag: Luoise Nathhorst, Källa: hippson.se

Manusstopp till nr 2 2018, 15 maj

Lovö hembygdsförening

Breidablick 2

178 93 Drottningholm

www.lovohembygd.com

Medlemsavgift 200 kr/Familj 250 kr

Plusgiro 8812-0

Swish 123 576 35 94